

Stadler Aurél gyógyszerész, költő (1894-1973)

dr. Szmodits László

Mintegy ötven esztendeje, 1973. december 18-án távozott el az élők sorából a méltatlanul elfelejtett Stadler Aurél délvidéki gyógyszerész, költő.

1912-től a Bács-Bodrog vármegyei Palicsfürdön élt a haláláig. Gimnáziumi és egyetemi tanulmányait, valamint alkalmazotti idejét azonban Budapesten töltötte.

Életútja

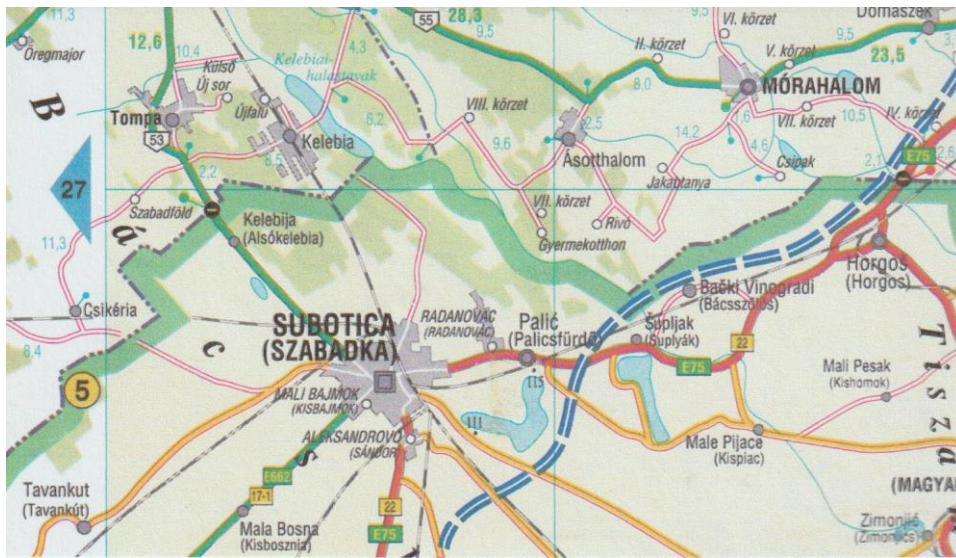
Apja, Stadler Mór Márton (1855. XII. 16. - 1941. IV. 5.) is gyógyszerész volt. A Győr vármegyei Rárón született. Győrben végezte a gimnáziumot. A sziléziai Freiwaldban és Wldenbachban volt gyakornok. Gyakornoki vizsgája után Bécsben dolgozott. A Bécsi Egyetemen 1879-ben szerzett gyógyszerési oklevelet. Alkalmazott volt Bécsben, Buda-pestben, Grazban és Pécsen. 1887-től előbb Bajnán, majd a győri Városi gyógyszertár, 1903-tól a budapesti Mátyás Király gyógyszertár tulajdonosa. 1912-től a palicsfürdői Fehér Kereszt gyógyszertár tulajdonosa lett 1936-ig. Ekkor átruházta a gyógyszertárat Aurél fiára. Emberséges gondolkodású, önzetlen és az embertársakat mindig segítő egyéniség volt. (1).

Aurél Győrben született 1894. november 17-én. Alapfokú tanulmányait a szülővárosában, a középiskolai tanulmányait a budapesti I. kerületi Magyar Királyi (ma Petőfi Sándor) Állami Gimnáziumban végezte. 1912-től élt a Bács-Bodrog vármegyei Palicsfürdön (ma Palič, Szerbia). Apja a gyógyszerészi pályára nevelte. Eredményesen letette a gyakornoki vizsgát és letöltötte a segédi idejét, majd a Budapesti Tudományegyetemen 1918. május 25-én szerzett gyógyszerési oklevelet. Fővárosi gyógyszertárakban volt alkalmazott gyógyszerész.

1920-ban megnősült, a felesége Dobokay Margit palicsfürdői lány volt. Házasságukból két fiú, Viktor és Aurél született (2).

1928-tól dolgozott a palicsfürdői gyógyszertárban. Apja, Stadler Mór 1936-ban átruházta a tulajdonosi jogot Aurélra. A működése alatt a palicsfürdői Fehér Kereszt jól menő forgalmú volt, így Aurél és családja jó módban élt. Amikor 1941-ben visszatért az egykori bácskai délvidéki kerület Magyarországhoz, attól kezdve részt vett a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület munkálataiban. A gyógyszertár államosítása után is a gyógyszertár élén maradt. 1955-ben részt vett a Nemzetközi Gyógyszerészeti Szövetség (FIP) londoni kongresszusán. 1957-ben már nyugalomba vonult (3, 4).

Palicsfürdő

Szabadkától (Subotica, Szerbia) 7 km-re, Keletre található Palicsfürdő, amely ma a városhoz tartozik. A Palicsi tó híres fürdőhely. A település szikes gyógyvize kiválóan hatásos a reumás (ízületi) betegségek, a köszvény, a nyaki mirigyek gyulladása elleni és egyes női bajok kezelésére. (5). A gyógyvizével nemcsak a környék betegei, hanem a távoli vidékekről érkezettek is itt kúrálták magukat.

Palicsfürdőn 1903-ban nyílt meg a gyógyszertár. Ez kezdetben még nem volt nyereséges, de Stadler Mór néhány év alatt jövedelmezővé tette azt.

Költészete

„Volt annyi ideálom, hogy elképzelni szinte álom”. Tőle ered ez az aforizma.

Művei:

1. Csak egy csodám maradt. Sopron, évszám nélkül.
2. Lira és film. Isten. Magány. Ember. Utca. Szabadka, 1934.
3. Az élet két arca, Versek. Szabadka, 1935.
4. Hegyek, vizek, emberek. Versek. Szabadka, 1937.
5. Aforizmák, Szemlélődés-sugallat, Szabadka, 1938.
6. Család dicsérete. Költemények. Szabadka, 1938.
7. Csend, béke, fény! Versek. 1938-1941. Szabadka, 1942.
8. Isten (Vallásos versek). Sopron, 1942.
9. Esmény és erkölcs, Etika-aforizmák. 2. kiadás, Szabadka, 1943.
10. Tiszta szó. Versek. Szabadka, 1943.
11. Halk tájak lelke. Versek. Szabadka, 1944.
12. Az alázat könyve. Szabadka, 1944.

Gyógyszerészi közleményei:

1. Hagyomány és haladás. Gyógyszerészi Közlöny, 57, 33, 441-442 (1941).
2. Bács-Bodrog vármegye gyógyszertárai. Gyógyszerészi Szemle, 6, 48, 498-499 (1941).
3. Különbségek. Gyógyszerészi Közlöny, 58, 42, 543 (1942).

A versesköteteit mindig a saját költségén adta ki. Számos verse a bácskai tájak szépségeit zengi. A költészete tiszta, zengő, a rímei kifogástalanok. Megnyugtató eszményi világnézet, hazaszeretet, mély vallásosság és festői színezési leíró művészet jellemző rá. A Kalangya című irodalmi folyóirat így értékelte őt:

„Stadler Aurél versben gondolkodik és az érzéseit csak versben tudja kifejezni. Indulatai nincsenek, a nagy mondanivalóval nem kell küszködnie, A hétköznapok apró epizódjait igyekszik megrajzolni és kiszínezni, amennyire tehetsége megengedi” (6).

Valóban megértette a hétköznapiok csendjét. Színművet is írt Vadóc címmel. A II. világháború után közel kétszáz verset ültetett át angol, eszperantó, francia, német, olasz, spanyol és szerb nyelvekből magyarra. Ibsent és Turgenyevet is fordította (7). Kosztolányi Dezsőről írt egy cikket 1953-ban a Híd című folyóiratban (8). 1973. évi halála után, idősebb fiának, Viktornak a felesége leltárt készített Aurél hagyatékáról: 2350 verset írt, de ebből csak 857 jelent meg nyomtatásban, főleg a hetilapokban és a saját köteteiben. Majdnem 1500 költeménye pedig fiókban maradt.

1945 utáni tevékenységei

A II. világháború utáni hivatalos irodalompolitika a szocialista realizmus felé fordult. Ettől kezdve már ferde szemmel fogadták a vallásos verseket is író költőt. Feltehető, hogy ezért rekesztették ki akkor az „akolból”. Ettől kezdve már többen kifogásolták munkásságát, így Kalapis Zoltán is (3).

A gyógyszertár vezetése mellett akkor egy új hobbit talált. A palicsi helyi Amatőr Színházban buzgó munkát végzett. Számos színi előadást nagy sikerrel rendezett a különféle fesztiválokon, ezért már különböző díjakat is nyert. Az előadások próbái is sikeresek voltak. Gyakran megfordult a szabadkai Népszínházban is.

Egy alkalommal Szabó József, az újvidéki (ma Novi Sad, Szerbia) Magyar Szó újságírója és Romhányi Ibi, a Szabadkai Népszínház felülmúlhatatlan tehetségű színművésznője felkeresték Stadler Aurélt, az otthonában. A neves gyógyszerész a műfordításait és etikai tárgyú cikkeit mutatta be a vendégeinek, valamint megtekintették még hatalmas könyvtárát a szépirodalmi, etikai, lírai, a földrajzi, nyelvészeti, orvosi és gyógyszerészeti könyvekkel (8).

Stadler Aurél megírta Palicsfürdő történetét, ami 25 évvel később, halála után, 1998-ban jelent meg szerb nyelven. Gyógyszerészként feldolgozta a szabadkai gyógyszertárak történetét. Ezt ma kéziratként őrzik a városi könyvtárban. Erről egy cikk jelent meg 2008-ban a budapesti Természet Világa folyóiratban (9).

Még életében, 1965-ben Budapesten megjelent róla egy 22 soros méltatás Benedek Marcell Magyar Irodalomtörténetében (10).

Két verse

Alföld

Allék helyett lucskos országút
Bronzbarna ősz is elhagyott
Zimankós télben testem száguld
Lelkemnek ez is csoda út...
Iszapos rét lelett a holdnak
Üvöltő szélvihar udvarol
Kátyúk között a rőt agyag
Mint alföldi kráter méhe forr...
A párás síkság óceánban
Szomjas szememnek szirtje nincs
Fantáziám, legjobb barátom
Vele színezve, száznai kincs...
Képeslapok boldog lánvilága
Illúzióm, odaadom
Megalkuszom a természettel
Jó széllel, verdeső esővel...
Amíg egyszer... talán egyszer
Találkozhatom a hegyekkel...

Aszó

A szó, a szó néha bűvös hangszer.
Ejtő varázs, vagy balzsamos zene,
Olykor érzékeny, sokat próbált műszer.
Felszínre hozni, küszködik vele,
Mit fed a belsők mélye, rejteke.
Flauberthi kín, teljességre vágyni,

Bár úgyis érte a szerző, hallgató,
De kell a szív mélyéből ásni.
Hogy lélek s hang harmóniája jó.
Így küzdenek, a lélek és a szó,
A egyik jár elmélyült tájakon
S utána lejt a másik, mint halk folyó,
Míg felbuzoghat csillón, áradon,
S megpihenhet a kínzott alkotó.

Emberi tulajdonságai, halála

„Légy bölcs és mindig belátó, az embertársaidhoz türelmes és megtaláloed életed célját” (Stadler Aurél).

Nagy előnye volt, hogy az életet nagyon mélyről ismerte, így minden sora, akár lírát, vagy aforizmát írt, a bölcsesség mélyéből fakad.

Az életében mindig a szegények pártján volt. Gyógyszerészként állandóan segítette a hozzá fordulókat és gyógyította a népet. Nagyon sok ember életét és egészségét mentette meg, Ebben nagy segítségére volt nagy szaktudása és a nyelvismerete. Csendes, visszahúzódó ember volt. Számtalanszor tett sétát Palicson, a tóparttól a Víztoronyig és vissza. Ekkor fogalmazódtak meg benne a verssorok, amelyeket leírt. A csendes magasságok és a fényteli emberi vándorlások költője volt. Verseiből egy rokonszenves, tiszta természetű költői arc bontakozik ki Etikai szemléletű aforizmái pedig egy megnyugtató világszemlélet, harmonikus lélek apró mondatokba foglalt véleményét tükrözik.

Nagyon ráillik egész életére egyik verseskötetének címe: Csend, Béke, Fény! Sohasem beszélt nyilvánosan az irodalmi munkásságát elmarasztaló bírálatokról. Az élete végén már megbékélt a világgal.

Palicsfürdön, 50 éve, 1973. december 18-án lezárult az élete. Néhány nappal később, Molcer Mátyás a temetéséről hírt adva, emlékezett meg róla az újvidéki Magyar Szóban 11). 50 év után is őrizzük meg a neves gyógyszerész-költő kedves emlékét.

Irodalom

1. Gyógyszerészi Hetilap, 71, 18. 269-270 (1932).
2. Gyógyszerészek Lapja, 15, 19, 10p. (1920).
3. Kalapis Zoltán: Életrajzi Kalauz. III. kötet, Újvidék, 258p. (2003).
4. Új Magyar Életrajzi Lexikon. 5. kötet, Budapest, 1266p. (2003).
5. Révai Nagy Lexikon. 15. kötet, Budapest, 110p. (1922).
6. Kalangya, Szabadka, 12, 3, 96p. (1943).
7. <https://hetnap/rs/Stadler-Aurel-5813html>
8. Híd, Újvidék, 17, 6-7, 451-452p. (1953).
9. Lulič Emil: Visszapillantás a szabadkai gyógyszertárak történetére. Természet Világa, Budapest, 139, 10, CIV-CIVIIp. (2008).
10. Benedek Marcell: A Magyar Irodalom Története, 3. kötet, Budapest, 86p, (1865).
11. Molcer Mátyás: Eltemették Stadler Aurélt. Magyar Szó, Újvidék, 30, 353, 25p. (1973. XII. 25.)